

Kenniswerkplaats Leefbare Wijken

Jaarverslag 2015

1. Regiegroep en programmagroep

De Kenniswerkplaats wordt geleid door een regiegroep (dagelijks bestuur) en een breed samengestelde programmagroep. De regiegroep bestond in 2015 uit Hermann Jäger en Marieke Klein (beiden Stadsbeheer), Wim van der Zanden en Liesbeth Heering (beiden OBI), Hans van Maastricht (Maatschappelijke Ontwikkeling), Godfried Engbersen en Erik Snel (beiden Afdeling Sociologie EUR).

De programmagroep bestaat uit vertegenwoordigers van diverse clusters van de gemeente en onderzoekers uit diverse faculteiten van de EUR en andere kennisinstituten. In 2015 maakten de volgende personen deel uit van de programmagroep. Namens de gemeente: Leonie Andriess (Stadsontwikkeling), Mirjam de Graaf (Maatschappelijke ontwikkeling), Maya von Harras (Stadsbeheer), Marn van Rhee (OBI), Shona Dickson (Directie Veiligheid), Ruth Höppner (Bureau Frontlijn/Veldacademie) en Victor Dreissen (woningcorporatie Woonbron). Namens de kennisinstituten: Martijn Burger en Robert Dur (beiden EUR/ESE), Jasper Eshuis (EUR/bestuurskunde), René van Swaaningen (EUR/Criminologie), Irma Bogenrieder (EUR/RSM), Afke Weltevrede (EUR/Risbo) Derk Loorbach en Frank Steenbergen (beiden EUR/Drift), Philippe Karré (Inholland, Lectoraat Dynamiek van de stad), Reinout Kleinhans (TU Delft/Bouwkunde), Vincent Smit (Hogeschool Den Haag) en Vasco Lub (zelfstandig onderzoeker)

De programmagroep van de KWP Leefbare wijken kwam dit jaar tweemaal bijeen. In de bijeenkomst in januari 2015 werd besloten de activiteiten van de KWP men name te richten op het Rotterdamse beleid om middengroepen voor de stad te behouden ("Sterke Schouders"/"Kansrijke Wijken"). Op de tweede bijeenkomst, in oktober 2015, gaven Leonie Andriessen (Stadsontwikkeling) en Roy Geurts (Maatschappelijke ontwikkeling) een inleiding over beide beleidsprogramma's. Dit leidde uiteindelijk tot een verzoek van het cluster Stadsontwikkeling aan de KWP om gezamenlijk na te denken over een Maatschappelijke Kosten-Baten-Analyse (MKBA) over het Kansrijke-Wijkenbeleid. Als eerste stap hiertoe organiseerde de KWP een "effecten-arena" om in samenspraak met diverse betrokkenen bij dit beleid (beleidsvoerders, -uitvoerders, bewoners en onderzoekers) in kaart te brengen welke mogelijke (positieve en negatieve) effecten van dit beleid verwacht kunnen worden. Deze effectenarena wordt begin 2016 uitgevoerd.

2. *Twee promovendi voor de Kenniswerkplaats*

Het belangrijkste wapenfeit van de KWP in 2015 is dat twee promovendi konden worden aangetrokken (gefinancierd door het College van Bestuur van de EUR en door de gemeente Rotterdam) om onderzoek te doen over stedelijke ontwikkelingen op basis van gegevens van de Sociale Index, Veiligheidsindex en het nieuwe Wijkprofiel. Beide onderzoekers zijn in november 2015 (Gijs Custers) en januari 2016 (Iris Glas) begonnen. Godfried Engbersen is hun promotor. Ook is een begeleidingscommissie voor beide onderzoeken in het leven geroepen met vertegenwoordigers van de gemeente en van de EUR.

3. *Lezing Godfried Engbersen over burgerparticipatie in Rotterdam*

Op 11 juni gaf Godfried Engbersen een lezing voor de KWP Leefbare wijken over burgerparticipatie in Rotterdam. De bijeenkomst vond plaats bij Inholland. De analyse van Engbersen werd mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van de KWP en doordat de gemeente Rotterdam de data van de Sociale Index beschikbaar stelde. De lezing getiteld "Mattheüs in de buurt" ging in op de vraag of de huidige nadruk op burgerparticipatie tot nieuwe ongelijkheid in de stad leidt omdat burgers van kwetsbare buurten in de stad minder geneigd zijn om te participeren terwijl burgers uit betere buurten dat wel doen. Het onderzoeksrapport van Engbersen c.s. kreeg aandacht op de voorpagina van NRC Handelsblad. Video-opnames van de lezing en van een kort interview met Engbersen plus het onderzoeksrapport zelf zijn en de bijdrage van Engbersen en Snel over dit onderzoek in de NRC zijn op de website van de KWP geplaatst.

4. *Discussiebijeenkomst over de maatschappelijke rol van religieuze instellingen*

Op 2 juni organiseerde de KWP Leefbare Wijken in de Essalam Moskee te Rotterdam een. Discussiebijeenkomst over de maatschappelijke rol van religieuze instellingen. Aanleiding was het rapport 'Het belang van slow social work' van Radboud Engbersen en Tineke Lupi van Platform31 (waaraan de KWP ook had meegewerkt). Tijdens de bijeenkomst overhandigde Hamit Karakus (voormalig wethouder van Rotterdam, nu directeur van Platform31) het rapport aan wethouder Hugo de Jonge. Vervolgens ontstond een discussie met de aanwezigen, voornamelijk afgevaardigden van Rotterdamse kerken en moskeeën. Een verslag van de bijeenkomst en het onderzoeksverslag zijn op de website van de KWP geplaatst.

5. *Onderzoek over veiligheidsbeleving*

Uit de Veiligheidsindex 2015 bleek dat hoewel het aantal geregistreerde delicten in Rotterdam al sinds enkele jaren afneemt het veiligheidsgevoel van Rotterdamse burgers niet navenant verbeterd. Dit was de reden dat de Directie Veiligheid van de gemeente Rotterdam aan de KWP verbonden onderzoekers opdracht gaf om hierover nader kwalitatief en kwantitatief onderzoek te doen. Dit resulteerde in een viertal studies. Vasco Lub en Tom de Leeuw (beiden zelfstandig onderzoeker) deden een kwalitatief onderzoek over veiligheidsbeleving (percepties, ervaringen en waardering van het beleid) in vier Rotterdamse wijken: Agniesebuurt, Hillegersberg-Noord, de Beverwaard en Hoek van Holland. Erik Snel, Margrietha 't Hart en Arjen Leerkes (verbonden aan Afdeling Sociologie van de EUR) deden twee kwantitatieve studies op basis van data van het Wijkprofiel en eerdere jaren van de Rotterdamse Veiligheidsindex om de ontwikkeling van veiligheidsbeleving in Rotterdam in kaart te brengen en te verklaren. Reimer Leunis (voormalig stagiaire bij de KWP) schreef zijn

masterscriptie voor Bestuurskunde over onveiligheidsbeleving in de Tarwewijk. Deze studies werden gepresenteerd op een door de KWP georganiseerde expertmeeting over veiligheid en veiligheidsbeleving en op de internationale Urban Safety & Security-conferentie die de Gemeente Rotterdam op 3 en 4 december 2015 organiseerde. Alle vier studies zijn te vinden op www.rotterdamdesk.nl

6. Twee expertmeetings over studentenonderzoek over Rotterdam

Studenten van de opleidingen Sociologie en Bestuurskunde van de EUR doen afstudeeronderzoeken over Rotterdam op voor de KWP Leefbare Wijken relevante thema's. De KWP organiseerde in het najaar 2015 twee expertmeetings waar enkele studies werden gepresenteerd. De bijeenkomst op 24 september ging over burgerparticipatie. Arend van Haften presenteerde zijn scriptie waarin hij gebruik maakte van data van de Rotterdamse Sociale Index. Met deze scriptie won hij de Rotterdamse scriptieprijs! Margrietha 't Hart presenteerde het al genoemde onderzoek Mathheüs in de buurt. De tweede bijeenkomst op 5 november ging over veiligheid en onveiligheidsbeleving. Twee studenten van de EUR presenteerden hun onderzoek: een kwantitatieve analyse van Denise Duncan waarin ze nagaat of er een verband is tussen fysieke buurtkenmerken en het vóórkomen van criminaliteit in de buurt (op basis van data van de Veiligheidsindex Rotterdam) en Reimer Leunis presenteerde zijn onderzoek over onveiligheidsgevoelens in de Tarwewijk. Alle studies zijn te vinden op www.rotterdamdesk.nl

7. Onderzoek over buurtwachten

Vasco Lub deed in opdracht van de KWP Leefbare wijken, het cluster Stadsbeheer en de directie Veiligheid een onderzoek over buurtwachten in Rotterdam. Op basis van meelopen met buurtwachten en kwalitatieve interviews met deelnemers schetst hij hoe deelnemers deze vorm van actieve buurtparticipatie ervaren. Het onderzoek is eind 2015 afgerond en goedgekeurd door de opdrachtgevers. Het onderzoeksverslag wordt op de website van de KWP geplaatst. Op 3 maart 2016 presenteert Lub zijn onderzoek op een bijeenkomst in de Nieuwe Banier.

8. Onderzoek over "Tegenprestatie"

Drie masterstudenten van de Afdeling Sociologie (EUR) deden in 2014 en 2015 onderzoek over het project Tegenprestatie (voorheen Maatschappelijke Inspanning) waarbij uitkeringsontvangers uit Rotterdam een oproep kregen om mantelzorg of vrijwilligerswerk te doen. De studenten tekenden de (opvallend positieve!) ervaring van betrokken deelnemers op! In opdracht van de KWP schreven Erik Snel en Anne van Summeren een samenvattend verslag over dit onderzoek. Dit verslag is op de website van de KWP geplaatst. Eventueel wordt hier in 2016 een bijeenkomst aan gewijd (in overleg met Nico van Wijk van cluster Maatschappelijke Ontwikkeling)

9. Onderzoek over particuliere huurwoningen in Rotterdam

Onderzoekers van de EUR deden in opdracht van de particuliere Stichting 010 Woonfocus, maar met een financiële bijdrage van de clusters Stadsontwikkeling en Maatschappelijke Ontwikkeling én van de KWP onderzoek naar het segment van goedkope particuliere huurwoningen. Aanleiding was de observatie van Woonfocus dat in Rotterdam weliswaar veel gesproken wordt over problemen

rondom dit type woningen, dat met name in Rotterdam-Zuid vrij omvangrijk is, maar dat er feitelijk weinig over bekend is. Het onderzoek begon met een inventariserende literatuurstudie en verkennende kwantitatieve analyses van Margrietha 't Hart. De kern van het onderzoek is een kwalitatieve studie onder huurders en particuliere verhuurders in twee wijken “op Zuid”, Carnisse en de Tarwewijk. Het project werd afgesloten met een expertmeeting waarin medewerkers van de gemeente, maar ook vertegenwoordigers van woningcorporaties en bewonersorganisatie en een externe deskundigen beleidsaanbevelingen formuleerden op basis van de centrale bevindingen van de studie. De literatuurstudie en het hoofdrapport van dit onderzoek zijn op de website van de KWP geplaatst.

10. Onderzoek “Footloose” in Rotterdam

In 2014 gaf de KWP een financiële bijdrage aan een Europees-vergelijkend onderzoek over de gevolgen van de instroom van EU-arbeidsmigranten voor steden en over hoe lokaal beleid hierop reageert: het met Europese gelden en door NWO gefinancierde “Imagination”-project. “In ruil” voor deze bijdrage leverden de onderzoekers een verkennende studie over zogenaamde “footloose” EU-migranten (waaronder dakloze Midden- en Oost-Europeanen) in Rotterdam en Den Haag. Deze studie is op de website van de KWP geplaatst. (zie voor meer info over dit onderzoek: http://www.eur.nl/fsw/english/publicadministration/research/governance_of_migration_and_integration/imagination/)